

Pædagogisk læreplan for Havbrisen 2020-

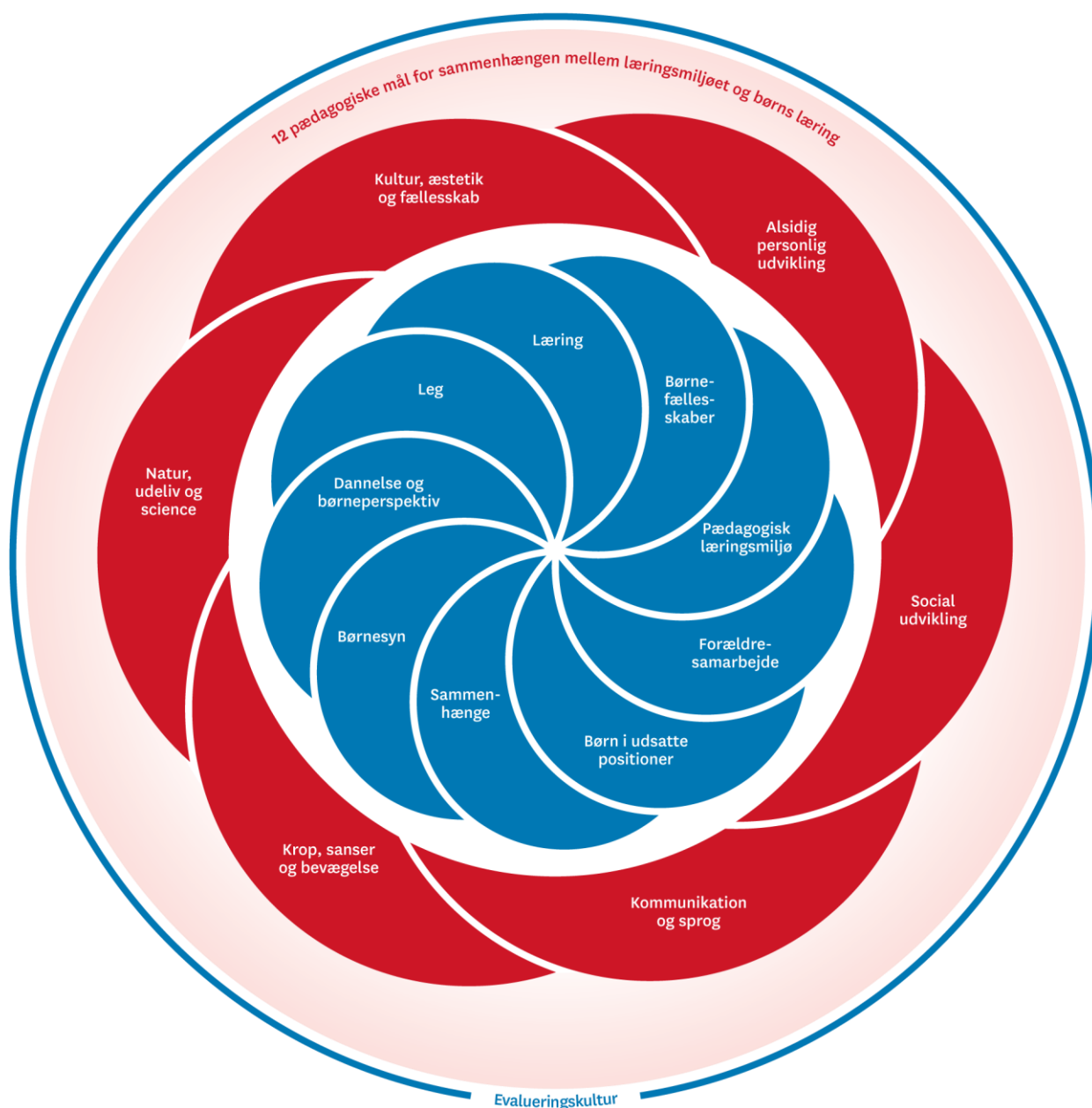
Bornegården

Hollevang

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i

publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der gennem skabelonen løbende til publikationen. På sidste side i skabelonen er der yderligere information om relevante inspirationsmaterialer.

Hvem er vi?

Område Løgumkloster og Toftlund består af 8 filialer, som er følgende:

Løgumkloster; Markledets Børnehave, 3-6 år

Bredebro: Børnehuset Humlebo, 0-6 år

Visby: Visby Børnehus, 0-6 år

Bedsted: Bedsted Børnecenter 0-6 år

Ballum: Havbrisen 0-6 år

Øster højst: Øster højst Børnehus 0-6 år

Toftlund: Høllevang 0-6 år og Børnegården. 0 -6 år

Havbrisen

Børnehaven Havbrisen er et kommunalt dagtilbud, pt. med 7 småbørn (0-3 år) og 7 børnehavebørn (3-6 år). Vi er en filial, af i alt 8, i område Løgumkloster og Toftlund. Disse 8 filialer har samme områdeleder og medarbejdergruppen, er sammensat af både medhjælper, pædagogisk assistent, pædagoger og daglig pædagogisk leder, som alle kendetegnes ved at være engagerede ildsjæle.

Vi vægter det indbyrdes samarbejde højt, ligesom vi vægter samarbejde med børn og forældre højt.

Vi har til huse på Vestervej 6, i Ballum, og ligger nabo til byens tidligere skole. Vi har store legeområder rundt om børnehaven og adgang til multihal og boldbaner. Vi bruger desuden den natur der er i nærheden, bl.a. skov, marker og naturligvis vadehavet som ligger kun 20 minutters gang fra børnehaven.

Særligt kendetegnende for Havbrisen er at vi har rigtig god plads, også inde. Det betyder at børnene har rig mulighed for at lege fordybet og i mindre grupper. Det giver ro og overskud.

I Havbrisen har vi en åben struktur, hvilket betyder børnene har mulighed for at udvikle fællesskaber på tværs af grupperne, uanset alder.

Vi har to el-drevne Christianicykler, der giver os mulighed for at udforske området omkring os. Vi har, der ud over, sammen med de øvrige filialer i området, to minibusser, vi i perioder kan benytte.

Vi vægter tilknytning og relations-dannelse højt, da dette er en forudsætning for al trivsel og udvikling. Vi arbejder dagligt med at skabe overskuelig og meningsfulde børnefællesskaber og læringsmiljøer, hvor de voksnes rolle kan variere.

Vi tilrettelægger vores dagligdag med udgangspunkt i den aktuelle børnegruppe og ud fra de forskellige behov der aktuelt måtte være. For os er det daglig praksis, at inddrage børnenes ideer og initiativer, så de selv er med til at skabe en hverdag der giver mening for dem.

Vores mantra er, at tilknytning kommer før tilpasning, og på baggrund af det mødes børn med åbenhed, anerkendelse og nærvær.

Pædagogisk grundlag

Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

”De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Børnesyn:

Det er vigtigt, at det pædagogiske personale er opmærksomt på, at det er deres ansvar, at alle børn bliver set, hørt og forstået.

Børn opfattes grundlæggende som kompetente og selvstændige. Børn har samtidigt brug for omsorg, nærvær og tryghed, og skal mødes med positive forventninger og tilpasse udfordringer. Dette betyder også, at vi som fagprofessionelle ALTID skal være opmærksomme på, hvordan vi beskriver og omtaler børn og forældre.

Børn ses som aktive medskabere af egen læring og udvikling, i rammer, som det pædagogiske personale er ansvarlige for. Børnenes bidrag til deres egen hverdag, skal på ingen måde overses – ej heller i en travl hverdag!

Vi gør os umage med at forstå børn og indleve os i de sammenhænge, de indgår i.

Vi er opmærksomme på følgende:

- Børn er mennesker med ligeværdige rettigheder
- Børn skal forstås ud fra deres egen oplevelse og forståelse af sig selv.
- Vi må aldrig se børnene som problemet.
- Vi skal møde børnene individuelt
- Børn er afhængige af voksne
- Vi er opmærksomme på afhængigheds- og magtrelationen mellem barn og voksen
- Det er, som udgangspunkt, altid de voksnes ansvar, at barnet trives.
- Børn udvikler sig i sociale relationer
- At børn indgår i mange forskellige sociale relationer på mange forskellige arenaer.
- At børns handlinger og forståelser kan være forskellige i forskellige sammenhænge.
- At børn handler og reagerer afhængigt af de kontekster, de befinder sig i.

Dannelse og børneperspektiv:

At være dannet er, at man mestrer sit eget liv, kan indgå i sociale og følelsesmæssige relationer med andre mennesker, kan bidrage til og udvikle fællesskaber og at man er solidariske og har respekt for andre.

Agi Csonka

Dannelse betyder lære – at børnene skal tilegne sig ny viden og nye færdigheder, samt bruge disse. Dannelsen af barnets personlige udvikling sker gennem mødet med det pædagogiske indhold. Vores pædagogiske opgave er at fremme børnene, så de udvikler sig til at være et hensynsfuldt, kritisk, demokratisk menneske.

Det gør at dannelse er en meget vigtig del af hverdagen. Det er vigtigt for os, at børnene får en begyndende bevidsthed, om det ansvar man skal tage i samfundet senere i livet. Det kan være små forpligtelser i forhold til venskaber, ud- og afvikling af lege og aktiviteter, bidrage til fællesskabet, osv. I vores pædagogiske praksis arbejder vi blandt andet med at vente på tur, spørge om hjælp og sige tak, tage hensyn til og hjælpe hinanden, lære at løse egne konflikter, give sin mening til kende og indgå kompromisser i fællesskabet.

Loven skriver endvidere, at vi skal invitere barnet til at være aktivt deltagende, i forhold til fastsætning af tiltag og deltagelse i demokratiske sammenhænge som vi sætter rammen for. Gennem nedskrevne observationer af børnefællesskabet, refleksioner over praksis, samt målinger gennem kompetencehjulet dannes der et grundlag for nye mål, i forhold til udvikling af den pædagogiske praksis. For at sikre at børnene får medbestemmelse og selvbestemmelse inddrages de i dialogen af de observationer, der er foretaget og dette bruges i udviklingen til at ændre praksis.

Børnefællesskaber:

Vi har stor fokus på legens værdi i forhold børnefællesskabet. Det er vigtigt for os, at børnene er en del af et værdifuldt børnefællesskab, hvor de trives og udvikles.

For at styrke børnefællesskab afholder vi dagligt samling, spiser i små grupper, hvor der er fokus på bordskik og den gode samtale. Vi arbejder med at tage hensyn til hinanden i situationer, hvor der er mange børn samlet, og man skal vente på tur, fx i garderoben eller når der skal vaskes hænder.

Vi arbejder også med at børnene bliver gode til at lytte til hinanden, spørge ind til hinandens følelser og behov for fx hjælp. Det gør vi i de daglige aktiviteter, men også gennem særlige pædagogiske forløb.

Leg:

Som et nyt fokus i den nye lærerplan er legen blevet et mål i sig selv. Leg har fået større værdi end tidligere, og bør derfor være højt prioriteret i dagtilbud. Det er blevet tydeligere de seneste år, at det er gennem legen, at børn lærer at mestre livet og i legen, at vigtige kompetencer udvikles.

Børn lærer bl.a.

- At stille spørgsmål
- At ligge planer
- At udforske og undersøge
- At samarbejde og forhandle
- At kommunikere
- At observere
- At lytte og tale
- At skabe og tænke

Legen har en afgørende betydning for børnenes liv og læring. Børnene skaber relationer, og sammen med andre skabes identitet, mening og betydning.

At være en del af et legefællesskab, er det mest centrale i et børneliv.

Legen har betydning for barnets – TRIVSEL – UDVIKLING – LÆRING - DANNEELSE

(Hanne Hede Jørgensen – *Det pædagogiske børnesyn, legen og det gode børneliv*)

I Havbrisen er vi optagede af, at inddrage børneperspektivet, hvilket vi også er forpligtet til. Vi tager udgangspunkt i Hanne Warmings måde at beskrive børneperspektiverne på, nemlig udefra-børneperspektiv, indefra-børneperspektiv og det hun kalder tilstræbt indefra-perspektiv. Når vi kender disse 3 forskellige forholdemåder, gør det os i stand til at reflektere over vores praksis, men også mulighed for, at blive bevidste om hvornår og hvor ofte, og hvilke perspektiver der tages hvornår. På den måde kan vi spørge os selv; Er det godt nok? Husker vi alle tre? Hvor kan vi blive bedre og måske mere bevidste?

Udefra-børneperspektiv:

Er når vi, som pædagogisk personale tillægger barnet en bestemt forståelse, når vi tolker, vurderer og tager en faglig beslutning. Når vi som pædagogisk personale "ved" hvad der er bedst, eller hvad der er godt for barnet eller hvad vi tror barnet har brug for. Dette er påvirket af den enkeltes faglighed, personlige værdier, holdninger og opfattelser. Dette børneperspektiv tages, ud fra en god intension, men vil også kunne diskuteres. At diskutere et udefra-børneperspektiv vil kunne bidrage til eller opkvalificere "buddet", og er derfor relevant.

Indefra-børneperspektiv:

Er når vi direkte inddrager barnets egen opfattelse og dets måde at se verden på. Barnet sætter retning, bestemmer og beslutter selvstændigt. Det pædagogiske personale sætter egen dagsorden til side for at følge barnet. Netop ved at følge barnet på denne måde kan vi udvikle relationer, tillid og barnets tro på sig selv.

(Det er som pædagogisk personale vigtigt, at være opmærksom på, at disse to perspektiver kan være langt fra hinanden, fordi den voksne kan tro, at vi ved hvad barnet tænker og føler, men reelt kan ramme helt ved siden af.)

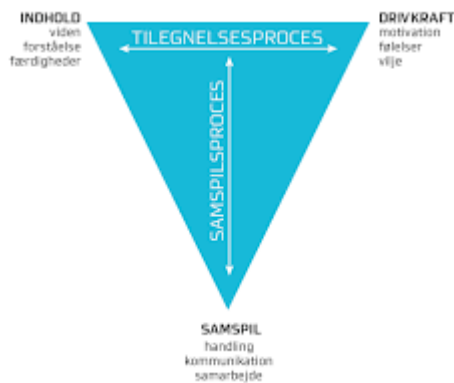
Tilstræbt indefra-børneperspektiv:

Et tilstræbt børneperspektiv, er et forsøg på at leve sig ind i barnets perspektiv, med udgangspunkt i de ting, der er vigtige for barnet, set ud fra personalets iagttagelser af barnet, dog med den opmærksomhed, at vi aldrig vil kunne tænke barnets tanker, sanser barnets sanser eller opleve barnets oplevelse. Men vi forsøger med største empati at sætte os i barnets sted og forstiller os hvad barnet ville tænke og føle i denne situation. Vi forsøger, at være neutrale og holde egne opfattelser ude.

Læring:

Når vi arbejder med børns læring, i det pædagogiske arbejde, tager vi udgangspunkt i Knud Illeris' læringsforståelse.

Ifølge Knud Illeris, er al læring omfattet af to meget forskellige processer, som begge skal være aktive, før vi kan lære noget: *Samspil* er den proces, som sker og finder sted mellem individet og dets omgivelser – læring sker i samspil med andre mennesker, og her bliver opmærksomhed og/eller rettethed vigtige forhold, som har betydning for læringen. Den anden proces er *tilegnelse*. Denne proces er individuel og den foregår som en vekselvirkning mellem at forstå noget rent kognitivt og det følelsesmæssige.

De to processer skal altid være i spil.

Tilegnelsen af ny viden, er altid en sammenknytning af de nye impulser og påvirkninger man får fra samspillet, sammen med resultaterne af tidligere læring (Illeris, Knud: 2015). Det er gennem barnets undringer (refleksioner), at det lærer nyt. I det daglige indebærer det, at vi giver barnet tid til at undre sig.

Knud Illeris taler om læringens tre dimensioner:

Indhold er det der læres – der er nogen, der lærer *noget*. Det kan være læring som viden, forståelse, færdigheder, indsigt, adfærdsmåder, kompetencer m.m. Alt hvad vi lærer, er med til at skabe den mening vi interagerer ud fra. Det er igennem vores individuelle læring, at vi kan få evnen til, at fungere hensigtsmæssigt i de forskellige sammenhænge, vi indgår i.

Drivkraft er den psykiske energi, der skal til for at gennemføre en læreproces. Drivkraften er det, der sætter tilegnelsesprocessen i gang – energien kan bl.a. være drevet af lyst, tvang, nødvendighed, tidligere erfaringer, følelser, vilje, tryk m.m.

Samspil er individets samspil med den sociale og materielle omverden – måden hvordan vi handler, kommunikerer og samarbejder på. Samspilsdimensionen er med til at udvikle individets socialitet – dvs. evnen til at fungere i forskellige sociale samspil og sammenhænge. Det er dog i tilegnelsesprocessen, at udviklingen af socialitet finder sted, men den præges igennem samspilsprocessen.

Som pædagogisk personale har vi fokus på læreprocessen frem for selve det, der skal læres. I tilrettelæggelsen af gode læringsmiljøer, skal vi være bevidste om det som børn er opmærksomme på eller rettet imod, hvilket er en afgørende faktor for læringsprocessen og for den læring der sker.

I relationen til barnet og forståelsen for læreprocessen, have fokus på zonen for nærmeste udvikling for det enkelte barn. Vi skal være nysgerrige på, hvad næste skridt er for barnets læringsproces.

Samspillet med andre er med til, at udvikle børns dannelsepotentiale. Vi skal målrettet arbejde med, at være nogle gode rollemodeller for børnene, men det er bestemt lige så vigtigt for læringsprocessen og dannelseprocessen, at vi tilrettelægger nogle betydningsfulde fællesskaber for børnene, hvor de oplever sig som deltagende og betydningsfulde.

Pædagogisk læringsmiljø

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.”

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

Det pædagogiske læringsmiljø er i fokus hele dagen, hvilket betyder, at personalet har øje for barnets læring. Det gør vi med udgangspunkt i børnenes perspektiver, deltagelsesmuligheder, børnefællesskabet og børnenes forskellige forudsætninger. Således understøttes børnene trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Personalet evaluerer og justerer løbende gennem faglige fælles refleksioner, i forhold til at skabe læringsmiljøer, som støtter børnene i deres kropslige, sociale, følelsesmæssige udvikling og deres forståelse og oplevelse af verden.

Gennem en daglig struktur er personalet bevidste om at indgå i længere dialoger med børnene, stiller åbne spørgsmål og kontinuerligt sætte ord på alt det de møder i dagligdagen. Dette sker gennem tilrettelagte og spontane aktiviteter, samt gennem daglige rutiner som aflevering ved morgenstund, frokost, oprydning m.m. Denne forudsigelig struktur giver børnene mulighed for genkendelighed og medindflydelse på egen læring udvikling og dannelse. Personalet arbejder med forskellige positioneringer gennem dagen, således at det støtter og udvikler børnefællesskabet bedst muligt.

For at sikre pædagogiske læringsmiljøer, der udfordrer børnene i forhold til deres nærmeste udviklingszone, drøfter vi løbende, hvad børnene har behov for, i forhold til de kompetencehjul, der udarbejdes 2 gange årligt.

I Havbrisen husker vi hinanden på, at et læringsmiljø skal forstås som noget mere, end blot et fysisk læringsrum. Et læringsmiljø skal her forstås, som alle de positive læringsprocesser vi kan skabe, og som giver barnet mulighed og gode betingelser for udvikling, i løbet af hele dagen. Dette gælder både de organiserede læringsgrupper, de friere læringsrum og hverdagens rutiner. Vi er opmærksomme på, ikke at give nogle særlige tidspunkter på dagen højprioritet og andre lavprioritet – men husker at se hele dagen som gode læringssituationer (Lene Iversholt, 2015c). Det kræver, at vi til stadighed får reflekteret over og i praksis og formår at se ud over eget perspektiv.

Når vi forstå læring, som noget der sker og er til stede igennem hele dagen, i samspil og relationer, med alle omkring os, er vi også opmærksomme på ikke at forstå læring, som noget der kun sker i forbindelse

med voksenstyrede pædagogiske, målbare, aktiviteter. Kort sagt sker læring i legen, i måden vi kommunikerer med hinanden og i måden vi møder hinanden på. Det brede læringsbegreb kræver, at vi har fokus på børneperspektivet og udgangspunktet for børnenes læreprocesser, må derfor være en legende tilgang, barnets interesser, undring og nysgerrighed.

Samarbejde med forældre om børns læring

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.”

Områdebestyrelsen ligger vægt på nedenstående værdier gensidigt er til stede, i samarbejdet omkring barnet:

- Tillid
- Ansvarlighed
- Dialog, hvor forældrene ses som vigtige samarbejdspartnere i arbejdet med børnene.
- Forskellighed - vi kan blive inspireret af hinanden
- Nysgerrighed - at være nysgerrig på hinandens viden om barnet

Disse værdier fordrer en god kommunikation mellem forældre og personale, samt en klar forventningsafstemning. Ligeledes vægter områdebestyrelsen at der i samarbejdet, i dagtilbuddet:

- Skabes et læringsmiljø hvor børnene er trygge og hvor alle er inkluderet i fællesskabet.
- At pædagogen tager sig tid til, at fortælle om barnets dag, hvis der spørges ind til det.
- Skabes sammenhæng i børnenes liv.
- At forældrene tager sig tid til at fornemme ”barnets hverdag”, specielt i afleverings- og afhentnings-situationer
- At forældrene deltager i arrangementer dagtilbuddet/ forældrerådet arrangerer (forældrene bidrager hermed til at børnene føler sig som en del af det store fællesskab).

Områdebestyrelsens arbejde med at invitere den brede forældregruppe til, at bidrage i udviklingen af principper for samarbejdet mellem dagtilbud og hjem, vil ske på følgende måde:

- Kollektive forældrearrangementer/ sociale arrangementer
- Brainstorm hvor forældrene kan komme med ønsker/ideer
- Invitér forældrene med ind i børnenes hverdag.
- Inddrager forældrerådene.

I Havbrisen er vores tilgang til forældresamarbejde præget af åbenhed og respekt for forskellighed, værdier og holdninger. Vi skal være nysgerrige, og holde igen med at formode og tolke, men i stedet have fokus på,

i samarbejde med forældrene, at få bragt alles viden og erfaringer i spil. I dette samarbejde, kan der skabes gode relationer og nye forståelser, der kan bidrage til den positive udvikling.

Børn i udsatte positioner

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.”

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

Med børn i udsatte positioner forstås børn, som står udenfor fællesskabet, på baggrund af fysiske og psykiske udfordringer.

Det er vigtigt at etablere et pædagogisk læringsmiljø, hvor det enkelte barn bliver en del af børnefællesskabet, hvor barnet oplever mestring, og føler sig betydningsfuld, f.eks. i forbindelse med lege og aktiviteter, med andre børn.

Arbejdet i mindre grupper, med børnene, er vigtigt i det daglige pædagogiske arbejde, så vi målrettet kan arbejde med barnets specifikke udfordringer i et fællesskab hvor barnet føler sig trygt, bliver udfordret tilpas og oplever mestring.

Børn kan være i en udsat position af forskellige årsager og i kortere og længere perioder. I Havbrisen er vi opmærksomme på, at vi som pædagogiske medarbejdere, kan komme til, uden at ville det, at sætte barnet i en udsat position. F.eks. ved at sætte barnet i en situation det ikke kan overskue eller magter, f.eks. ved at skælde ud eller ved udelukkende, at have blik for sit eget perspektiv.

Barnet kan også være i en udsat position, hvis den nære voksne ikke er på stuen eller barnet netop er flyttet fra småbørn til børnehavegruppen og endnu ikke har skabt den nødvendige tilknytning. Barnet kan være i en udsat position pga. af skilsmisse, dødsfald eller andre kriser i familien.

Vi har øje for, at tilknytning kommer før tilpasning og dermed at tilknytning og gode relationer er grundlæggende for at kunne tilpasse sig noget nyt og trives i det, og dermed undgå at komme i en udsat position.

For at hjælpe barnet bedst muligt, må vi kigge på egen praksis og konteksten omkring barnet, fordi det er her, vi reelt kan gøre en forskel. Alle børn har brug for at føle sig betydningsfulde og værdsatte. Børn kan desuden have brug for at deltage i dagligdagen på forskellig vis, for ikke at ende i en udsat position. Vi er bevidste og accepterer at lade barnet deltage på sin egen måde, hvilket kræver fleksibilitet og tillid.

Vi ved, at børn i udsatte positioner, særligt har udfordringer i de friere legestunder og at de derfor kan have brug for en ekstra opmærksomhed. Her er den pædagogiske medarbejders rolle og deltagelse helt afgørende, for barnets oplevelse af situationen.

Vi har fokus på overgangene i børnenes tid i dagtilbuddet. Vi ved at tydelige og forudsigelige overgange er med til at skabe sammenhæng i børns liv og mindske risikoen for at komme i en udsat position. I overgangene er det vigtigt, at anlægge os et børneperspektiv, på den måde kan vi blive klogere på, hvad der sker i barnet og dermed bedre støtte barnet i sin udvikling.

Sammenhæng til børnehaveklassen

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

For at skabe sammenhæng mellem Havbrisen og de kommende skoler arbejder vi målrettet med børnenes parathed. Målet er, at børnene er klar til at mestre nye udfordringer, har lyst og mod på at lære, kunne sige til og fra, være gode kammerater og kunne indgå i forpligtende fællesskaber længere tid af gangen.

Vi er derfor opmærksomme på at skabe læringsmiljøer, der inspirerer, styrker børnenes læring og modner dem til den kommende overgang. Gennem leg, relationer og forpligtende fællesskaber, tilegner barnet sig følelsen af, at høre til og bidrage betydningsfyldt ind i fællesskabet. Et af de vigtige elementer i at blive klar til skole er, at alle børn er en del af fællesskabet. Dette er med til at give dem en robusthed og en livsduelighed, der kan lette overgangen fra dagtilbud til skole.

For at skabe sammenhæng i overgangen til skole har vi fokus på:

- Forældresamarbejde
- Forventningsafstemning, hvad forventer skolen? Hvem og hvordan hjælper vi bedst barnet på vej?
- At tilrettelægge læringsmiljøer og aktiviteter målrettet kommende skolebørn
- Afholdelse af samtaler, hvor skoleparathed drøftes
- At etablere det nødvendige samarbejde på tværs, så skolen kan være beredt og børneparat
- Sammen med børnene at ”krydse grænsen” til skolen, så vi sammen kan lære den at kende
- Besøg og brobygning afhængigt af skolevalg
- At børn i takt med deres modenhed får mere ansvar og frihed
- At barnet får skabt relation til nye kammerater og det nye personale i skolen og SFO`en

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.”

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

I Havbrisen lægger vi stor vægt på, at børnene får et kendskab til lokalsamfundet.

- Vi går ture rundt i byen og vi cykler ture i området.
- Vi bruger vaden og dets mange muligheder
- Vi bruger spejderskoven.
- Vi handler ind ved købmanden, når vi skal bage eller have middag og deltager i forskellige aktiviteter f.eks. ved højtider
- Vi bruger multihallen, sportspladsen og området med shelter og bålhytte.
- Vi bruger byens legeplads
- Vi spørger forældre til råds og hjælp, når vi har brug for det.
- Vi følger med når der sker nyt i byen, f.eks. byggeri eller arrangementer.
- Vi tager imod materialer, f.eks. til værkstedet, så vi sammen kan bygge og udfolde os.
- Vi har et netværk omkring børnehaven der gerne vil dele og videregive oplevelser og værdier. F.eks. når en bedsteforældre kommer med friske krabber, han har fanget, som han synes børnene skal opleve eller en anden kommer med et læs halmballer til legepladsen.
- Vi tager imod forældres initiativ, hvis de f.eks. har mulighed for at vise os deres traktor, landbrug og dyre hold e.l.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.”

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø er en integreret del af det pædagogiske læringsmiljø.

I område Løgumkloster og Toftlund har vi løbende faglige drøftelser og refleksioner om børnemiljøerne i vores filialer.

I vores fysiske børnemiljøer er vi opmærksomme på hvorledes vi kan reducere støjniveauet, både via indretning, pædagogiske tilgange og opmærksomheden på egen rolle. Det pædagogiske personale har fokus på, at skabe læringsmiljøer med mulighed for ro og fordybelse for børnene, men ligeledes også at sikre en tilpas forstyrrelse for børnene til at skabe læring og udvikling. Vi sikrer at vores inventar stemmer overens med dem der skal bruge det, således at alle har nogle gode vilkår. Legetøj står i børnehøjde således, at børnene selvstændigt kan komme til det. Vi indretter rummene så fleksible, at der er flere læringsrum i ét og at disse kan ændres. Vi har ligeledes fokus på uderummet som et læringsrum. Også her ser vi på forskellige muligheder for læring og bruger uderummet aktivt på forskellig vis. Vi har indkøbt busser og cykler for at kunne flytte ud af institutionen og derved skabe ny læring og erfaring, gennem fælles oplevelser.

I de psykiske miljøer, er vi optaget af relationer- både mellem barn - voksen, men også imellem barn-barn. Vi er som de voksne ansvarlige for relationen til barnet og arbejder med pædagogisk refleksion og sparring for at sikre betydningsfulde relationer til det enkelte barn. Vi er vejledende og støttende overfor børnene således at de kan skabe og indgå i betydningsfulde relationer i børnegruppen. Vi involverer forældregruppen i arbejdet omkring sociale spilleregler, således at alle børn indgår i betydningsfulde fællesskaber. Vi støtter barnets nysgerrighed på omverden gennem dialog, som er baseret på gensidig respekt og tolerance.

I de æstetiske børnemiljøer inddrager vi børnenes produkter og ideer, som dokumentation for det pædagogiske arbejde og de læreprocesser barnet gennemgår. Det kan være plancher på væggene, billeder og tegninger eller læringsrum som er indrettet for at vække børnenes nysgerrighed omkring bestemte emner. Ude som inde har vi fokus på, at få signaleret at det er børnenes institution og at her er godt at være. Vi planlægger indretningen så det appellerer til at børnene motiveres til at bruge sig selv og sin krop på forskellig vis.

For at sikre os, at der er fokus på børnemiljøet, arbejder vi regelmæssigt med børnetermometeret, som er et redskab udviklet af DCUM.

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I småbørnsgruppen er der særligt fokus på tilknytning og omsorg. Vores hverdag har en genkendelig struktur og forudsigelig, hvor legen er dominerende, og daglige rutiner har stor værdi.

Vi tilrettelægger vores pædagogiske arbejde ud fra det enkelte barn og børnegruppens sammensætning, men også på tværs af småbørn og børnehavegruppen.

Vi arbejder med børnene i mindre grupper, dette for at skabe større tryghed og mere nærvær. Dette giver desuden det enkelte barn større mulighed for, at udtrykke og udfolde sig og derved udvikle sine alsidige personlige kompetencer.

Når vi modtager nye børn er det vigtigt for barnet, at forældrene er med de første par dage. Vi ved at forældrenes tryghed og tillid til os, er vigtig for barnets tilknytning. Endvidere er vi bevidste om, at barnet har brug for tid til at lære det pædagogiske personale at kende.

I børnehavegruppen har vi fokus på børneperspektiv og tilknytning. Vi tilrettelægger vores pædagogiske arbejde, ud fra børnenes behov, deres interesser, samt børnegruppens sammensætning.

Vi udvikler hele tiden på det pædagogiske læringsmiljø, og arbejder målrettet med mindre grupper af børn, hvor gruppens sammensætning tager udgangspunkt i børnenes behov, relationer og tilknytning. Vi giver dermed mere plads til at det enkelte barn kan udfolde sig og udtrykke sig i trygge rammer, med mere nærværende pædagogiske medarbejdere.

I vores daglige praksis har vi fokus på vores læringsmiljøer og arbejder med positioneringer, hvilket betyder, at det pædagogiske personale kender deres rolle og opgaver. Dette betyder, at de pædagogiske medarbejdere er mere nærværende og tilgængelige, så det enkelte barn føler sig mere set og hørt. Dette medfører øget trivsel og udvikling skaber bedre mulighed for at finde sin plads i fællesskabet.

I Havbrisen har vi en stor bevidsthed om, at alt skal være i børnehøjde f.eks. perler, tuscher, papir, legetøj, skiftetøj, puslespil, spil osv. Det de ikke kan nå, tager de en skammel til, fordi de ved at de må. Dette bidrager til en øget selvhjulpenthed hos det enkelte barn og derved styrkes barnets selvværd og personlige udvikling. Med det følger også et større ansvar til børnene og et øget autonomi og det er en proces, men uden tvivl en proces der understøtter det brede læringsbegreb, men også børnene selvbestemmelse.

De daglige rutiner er en stor del af hverdagen og børnene i Havbrisen er meget selvstændige i forhold til de daglige gøremål. Vi giver dem lov, tid og mulighed for at få ideer og udviser nysgerrighed og tillid til at de selv kan finde løsninger og nye muligheder. Vi har erfaret, at det har stor betydning for børns udvikling at give dem god tid og spørger tit hinanden, "hvad skal vi nå?"

I praksis betyder det bl.a. at vi tager os den nødvendige tid i garderoben og støtter børnene i selv at prøve og til at hjælpe hinanden. Vi tager os god tid, til det enkelte barn når vi skifter ble eller når det skal sove. Vi øver os i at "sidde lidt på vores hænder".

Vi er desuden opmærksomme på at spørge mere end blot at give svar, da dette giver børnene mulighed for selv at reflektere og komme frem til egen løsning.

Et eksempel fra vores tidligere praksis..

Klokken er ved at være 13.30, og det "frugt tid." Der skal ryddes op på stuen, så vi kan få plads ved bordene til frugt. Aktivitet afbrydes. En medarbejder har skåret frugt og smurt brød. Alle børn er samlet omkring to borde, der er 2 personaler tilstede. En af medarbejderne går frem og tilbage efter børn der skal tages op. Medarbejderne er styrende og dem der deler ud. Børnene bruger størstedelen af tiden på at vente og bede om mere, men er ellers passive eller urolig, der er ikke rigtig ro og nærvær om bordet. Når børnene er færdige forlader de bordene og går igen i gang med at lege, hvilket også skaber uro.

Refleksion over praksis.

Vi oplever, at børnene er for passive, kæmper om deres plads og for at få mere frugt. Det ene bord er det

meste af tiden forladt af medarbejderen, hvilket giver uro ved det andet bord fordi medarbejderen hele tiden flytter sig. Det er ikke hyggeligt og der er ikke plads og ro til dialog hen over bordet. Hvordan kan børnene blive mere aktive og selvhjulpne? Hvordan kan personalet blive mere nærværende og have mindre travlt? Hvordan kan vi skabe læring i en rutinesituation, der foregår hver dag?. Hvordan kan børnene involveres? Hvad kan situationen understøtte, hvis vi ændrer mulighederne og betingelserne? Er det nødvendigt at børnenes leg afbrydes og afsluttes? Hvordan kan vi udvikle denne hverdags rutine til noget der ikke bare skal overstås?

Ny praksis..

Vi drøfter situationen til et personalemøde og beslutter at udvikle et nyt koncept "Frukt cafe". Vi er enige om at det lyder hyggeligt og at det også skal være det. Frukt cafeen kommer til at foregå i køkkenet, her har vi alt hvad vi skal bruge, lige ved hånden, det giver dét ene personale ro. Der er et bord og vi beslutter er der max må deltage 5-6 børn på samme tid, så er der god plads om bordet og medarbejderen har stadig mulighed for at være der for børnene, ved bordet. Konceptet går ud på at hjælpe sig selv. Hælde vand op, smøre brød, tage frugt, uden at personalet skal være på hele tiden.. Vi prøver det af noget tid, for vores erfaringer siger os, at vi skal være tålmodige, når børn skal lære nye situationer at kende..

Vi oplever at børnene er faldet til ro, de er meget optagede af at påtage sig ansvaret, for at hjælpe sig selv. Der er dyb koncentration og den tid de måtte have brug for, får de. De er blevet rigtig dygtige og selvstændige - og enormt stolte over selv lige at "kunne det". Børn, på helt ned til 3 år, har lært at smøre deres brød, fordi de har fået lov at øve sig. De kan sætte i opvaskemaskinen og smide madaffald til bioaffald. Der er så meget læring og udvikling i en daglig hverdagsrutine.

Børnene kan spise inden for cafeens åbningstid, hvilket betyder, at de kan lege videre hvis de er godt i gang med dét eller ikke lige har brug for et mellemmåltid kl. 13.45. Et læringsrum på en ellers fortravlet hverdageftermiddag er skabt og børnene elsker det. Det er hyggeligt, roligt og tilgodeser barnets perspektiv..

Udvikling af konceptet er i gang og børnene er med til at bestemme og gode til at komme med forslag til hvad der skal serveres. Nogle dage er børnene med til at forberede eller bage.

I sådan en proces er også de øvrige temaer i spil, særligt social udvikling, kommunikation og sprog og krop, sanser og bevægelse, Natur, udeliv og science

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Havbrisen har vi fokus på at være gode rollemodeller, som møder alle børn med positive forventninger. Dette medfører, at børnene får en positiv forventning til omverdenen og derved kan skabe positive relationer til andre.

Barnets sociale udvikling, sker i sociale fællesskaber. Vi skal i vores dagligdag sikre os, at alle børn oplever sig som en del af et betydningsfuldt fællesskab. **Der findes ikke kun ét rigtigt fællesskab.** Vores læringsmiljø skaber muligheder og rum til forskellige slags fællesskaber i løbet af hele dagen:

- Organiserede fællesskaber: Vi tilrettelægger vores fællesskaber ud fra det enkelte barn og børnegruppens behov og interesser. Vi sammensætter fællesskaber ud fra et børneperspektiv: Vi arbejder i små grupper, vokseninitierede aktiviteter, samling, sproggrupper, daglige rutiner og praktiske gøremål.
- Spontane fællesskaber: fri leg, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter. Her positionerer vi os, så vi kan være nogle tilgængelige og nærværende voksne som kan understøtte børnenes deltagelse i legefællesskaberne.

Legen er grundlæggende for vores pædagogiske læringsmiljø og for børns sociale udvikling og læring. I legen lærer børnene at forhandle, at indgå kompromisser og at løse konflikter. I dette læringsmiljø, har vi som personale en vigtig aktiv rolle i, at udvide og øge deltagelsesmuligheder for alle børn. Vi veksler imellem at kunne være observerende, inspirere legen, løse konflikter, udvikle legemiljøet, deltagende, gå foran, ved siden af eller bagved.

Alle vores fællesskaber skaber mulighed for deltagelse og medindflydelse:

Vi har legesager, spil og alle materialer stående i børnehøjde, så børnene frit kan gå i gang med en leg eller en aktivitet. Børnene kan deltage, udforske og øve sig når de er motiverede for det.

Vi bestræber os på at tage udgangspunkt i børnenes egne ønsker, efterspørgsler, interesser og små fortællinger.

Vi observerer på, hvad det er børnene lige nu er optagede af, og justerer og indretter huset og stuerne, så nye og spændende legemiljøer og aktivitetsrum opstår og giver mening for børnegruppen.

Vi øver os hele tiden på at justere os, så det enkelte barn og børnegruppen får de optimale deltagelsesbetingelser i fællesskabet.

Vi hjælper børnene med at finde nye ting og materialer så de kan udvikle legen.

Vi er opmærksomme på, at stuerne indretning kan være med til at understøtte nye læringsmiljøer og fællesskaber.

Et eksempel fra praksis..

En dreng i småbørnsgruppen, viser os at det er vanskeligt at finde "sin plads", og komme i kontakt med de øvrige børn. Han er 2 år og rigtig dygtig til mange ting, men han "tromler" de andre og har en svag relation og kontakt til øvrige børn og medarbejdere. Han flakker rundt og virker som om han keder sig, eller i hvert fald som om tingene ikke giver mening for ham. Han tømmer alle kasser og kaster og sparker til tingene. Han har mange konflikter i løbet af dagen og bliver ofte ked af det og frustreret. Han nulrer sit øre og sutter på sin tommelfinger, han trækker sig og tager pause, f.eks. på en hylde eller gyng. Han sover uroligt og har svært ved at vågne, vil ikke op, men er heller ikke tilfreds. Han er ked af det, men vil ikke trøstes eller afvistes i hvert fald vores fysiske kontakt og omsorg.

Refleksioner over situationer..

Hvad er det et udtryk for? Hvordan kan vi blive bedre til at tilrettelægge aktiviteter der giver mening for ham? Hvad kan han godt lide? Hvad kan han ikke lide? Hvad kan vi gøre anderledes? Hvem kan han indgå i samspil med? Hvordan er hans relationer til de andre børn og hvad med medarbejderne? Hvor når på dagen fungerer det bedst? Er der nogen han hellere vil end andre? Bliver vores forventninger til virkelighed? Kommer vi til at sætte ham i en udsat position ved ikke at ændre praksis? Keder han sig? osv.

Ændring af praksis..

Vi starter med at drøfte om børnefællesskabet giver mening for ham. Vi bliver enige om, at han har brug for flere udfoldelsesmuligheder og nogle større børn at spejle sig i. Vi beslutter, at tilrettelægge aktiviteter med udgangspunkt i ham og involverer andre børn, så nye relationer kan udvikles. Han har brug for at bruge sin krop og har det bedst ude. Vi oplever, at han trives bedst i en lille gruppe med en nærværende medarbejder.

Vi ser, at han har svært ved at fordybe sig, hvis der er for mange muligheder eller indtryk omkring ham, men oplever også, at han kan være fordybet i lang tid. Dette ses særligt i sanseaktiviteter med vand, slim eller mudder og når den voksne prioriterer, at være til stede sammen med ham, om noget der interesserer ham.

Vi har i samarbejde med forældrene haft fokus på hans søvn, fordi han virkede træt. Det har nogle dage betydet at vi har puttet ham tidligere end ellers, så han får sovet mere, men stadig kan falde i søvn om aftenen.

Vi har arbejdet bevidst med, at alle får skabt en bedre og mere positiv kontakt med ham og er blevet opmærksomme på, at vi selv var med til at sætte ham i en udsat position, i form af negativ kontakt og ved at blive ved med at tilbyde ham de samme rammer og muligheder. Vi, skulle tage ansvar for relationen, men også introducere ham for nye muligheder. Dette ved at udvikle vores læringsmiljø.

Et eks. kunne være, at drengen har fundet en bold, han er meget begejstret for bolde. Her bruger vi bolden

til at skabe kontakt og udvikle ny leg. En pædagog griber muligheden og inviterer drengen med i pudrummet. Her triller de bold ned af en skråpude, de skiftes til at have tur. Til at starte med forstår han ikke hvad han skal, og at de skulle skiftes og lege sammen. Men når han gennemskuer legen bliver den god og han afleverer med glæde til pædagogen og forventer at få den igen, når det er hans tur. Et barn kommer til og bliver en del af legen, pædagogen trækker sig og de to drenge leger videre i 20 minutter. På et tidspunkt kommer endnu et barn, her vælger pædagogen, at sige at det lige er de to der leger. Dette bliver gjort ud fra et "tilstræbt indefra-perspektiv" og en viden om at drengen trækker sig hvis han ikke kan overskue situationen. Med dette ønsker vi, at bidrage til øget social udvikling.

Vi er dagligt opmærksomme på, hvilke børn han viser interesse for og på baggrund af dette tilrettelægger vi nye børnefællesskaber, hvor nye ting kan opstå. Vi har desuden prioriteret én til én kontakt, fordi vi kan se at han har glæde af det og nyder det.

Et andet eksempel fra praksis, hvor vi har fokus på den social udvikling.

I Havbrisen er børnegruppen fordelt således, at over 60 % af børnene er tosprogsbørn. Det betyder også at det kan blive endnu mere udfordrende at begå sig i fællesskabet

I Havbrisen er det dagligt høj prioritet, at være tæt på og i samspil med børnene. Vi oplever at det netop er i disse tætte relationer vi faktisk kan gøre en forskel. Det betyder, at vi er aktive i legen. Vi guider, støtter og hjælper børnene med at sætte ord på, hvad det er der sker. Børnene har brug for hjælp til at aflæse og oversætte, men også til at finde nye handlemuligheder. Hos os er det at deltage, på denne måde, omkring børnene helt grundlæggende og det vigtigste i det pædagogiske arbejde.

I denne proces er flere lærerplanstemaer i spil. Bl.a. Krop, sanser og bevægelser, Kommunikation og sprog og alsidig personlig udvikling.

Kommunikation og sprog

"Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Evnen til at kommunikere er noget af det vigtigste for vores sociale og personlige udvikling og den fælles kommunikation og sproglige udvikling begynder allerede ved fødslen. Omkring treårs alderen begynder det at være vigtigt for børn, at kunne kommunikere verbalt med de personer der er en del af deres hverdag. Sproget får større betydning, bl.a. fordi at børns måde at lege på ændrer sig og de herved har brug for at kunne kommunikere bredere og mere varieret, f.eks. i rollelege.

Børn lærer det sprog de hører, vi er derfor bevidste om, at vi naturligvis, sammen med forældrene, er sproglige rollemodeller. Sproget udvikler sig hele tiden, både i leg og daglige samtaler. Derfor har vi fokus på gode dialoger sammen med børnene, at sætte ord på de handlinger vi og børnene foretager os, samtidig med, at vi er bevidste om at give os tid og være nærværende. Tid er især væsentligt, fordi mange børn har brug for tid til at tænke før ordene kommer til dem. Længere tid end vi voksne altid lige husker på.

Børn har behov for at vi bruger ord og begreber, som omhandler noget der interesserer dem, og som de så selv kan blive inspireret til at anvende. Vores interesse i barnets verden, skaber refleksion hos barnet. Dette kan f.eks. være, at et barn har en stor interesse i biler eller dyr, så styrker vi barnets sproglige udvikling ved at have en dialog om netop dette. Når børn leger, er vi nærværende og understøtter deres leg med ord og begreber. I de daglige rutiner, f.eks. madpakketid, garderobesituationen og bleskift m.m. er vi også opmærksomme på, at være i dialog med børnene.

Vi understøtter generelt barnets sproglige udvikling ved at:

- Være tæt på og i samspil
- Følge barnets interesser
- Bruge åbne spørgsmål
- Vente på barnets svar
- Fortolke og udvide hvad barnet siger
- Hjælpe barnet med at sætte ord på
- Forklare ord, som barnet ikke kender i forvejen
- Lege med sproget
- Tilstræbe dialoger med mindst fem turtagninger

Også i dette tema bliver det tydeligt, at vi har brug for at have øje for børneperspektivet og det brede læringsbegreb. Børn lærer ikke kun sprog, når vi synes de skal, altså i de organiserede aktiviteter, men hele dagen. Derfor har vi fokus på at understøtte sprog og kommunikation i dagligdagen generelt.

Det gør vi bl.a. ved at vores indretning og daglige praksis er indbydende, inspirerende og dynamisk.

- *At vi har fokus på organisering, positionering og nærvær. Dette skaber gode betingelse for at understøtte børnenes kommunikation og sproglig udvikling.*
- *Vi er i øjenhøjde med børnene, arbejder i mindre grupper og har fokus på, at nærværet styrker bl.a. sproget*
- *Vi bruger sproget aktivt i hverdagen, har fokus på dialog, børnenes interesser og gode relationer*
- *Vi arbejder i mindre grupper, så vi sikrer os de bedste betingelser for at komme omkring alle børn, og arbejder målrettet med at styrke fællesskabet, børnenes relationer og legen*
- *Vi er opmærksomme på at bruge visuel understøttelse og konkrete i vores kommunikation, særligt i samling, men også i rutinesituationer*
- *Vi har organiserede læringsrum, hvor sprogligudvikling er i centrum. Her øver vi os i fælles sproglig opmærksomhed, det er tage plads, men også det at give plads til andre. I samling har vi fokus på, at understøtte visuelt og med konkrete. Det med til at skærpe opmærksomheden og interessen. På den måde er børnene inddraget og aktive i aktiviteten*

Vi er netop i gang med at udvikle kommunikationsredskaber, bl.a. i form af billeder i en nøglering.

Vi har et barn på 3 år, der er sen i hans sproglige udvikling. Til ham har vi lavet en nøglering med billeder af egne og hverdagens ting. Dette understøtter kommunikationen. Særligt i overgangen fra et til noget andet bruges disse billeder. F.eks. når det går fra friere leg til eks. en cykeltur, så bruger vi billeder til at understøtte den proces. Vi oplever, at han er optaget af det, at det giver mening, men også, at han selv begynder at sige ordene, hvor han før var tavs.

Fokus fremadrettet er at alle pædagogiske medarbejdere skal tage ejerskab og være med til at fremme denne proces, men også, at det udvides til øvrige børn der kunne have glæde af det.

Billederne skal være tilgængeligt og lige ved hånden, f.eks. på toilettet, garderoben og legepladsen.

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen”.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Howdan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

At arbejde med krop og bevægelse handler ikke kun om, at børn skal lære at bruge kroppen, men i høj grad også om, at barnet skal tilegne sig en forståelse af kroppen og dens muligheder. Det er gennem kroppen, at barnet erfarer og oplever omverdenen og dermed også får mulighed for at udvikle sig. Det er derfor vigtigt, at barnet bruger sin krop så meget som muligt i hverdagen.

Det bliver derfor en særlig opgave for os som professionelle, at reflektere over og give plads til, at børn kan udfordre, deres mod og lyst til motoriske aktiviteter.

I Havbrisen er vi bevidste om, at det er noget børn skal have mulighed for hele dagen. Det betyder, at vi tænker *Krop, sanser og bevægelse* ind i dagligdagen, som noget børnene har mulighed for at udforske hele dagen, ikke kun til f.eks. motorik om torsdagen.

Vi tænker mulighederne ind i udvikling af vores læringsrum, hvordan kan sanserne stimuleres, hvilke bevægelse muligheder er der inde? Hvilke er der ude? Hvad skal der være til stede for at børnene kan udfolde sig?.

Ud over at sikre, at muligheden for udfoldelse er til stede hele dagen, berøres dette tema, både i voksen initierede aktiviteter f.eks. samling. Her laves f.eks. bevægelses lege, synges og tales om kroppen, og ved børneinitierede aktiviteter i dagligdagen, hvor materialer eller udstyr er tilgængeligt, så børnene kan være igangsættere og udvikle sammen. Som pædagogisk personale skal vi være understøttende, når vi kan se, at børn viser os at de har behov for, og lyst til, at være aktive.

Børn viser os generelt, at de har brug for at bruge deres kroppe. De elsker at tumle, hoppe, dreje, bygge, løbe, kravle osv. Nogle gange kan dette behov kollidere med dét at indgå i et større fællesskab, hvor andre

er i gang med en anden, måske mere stille leg, som i øvrigt også stiller krav til kompetencer inden for dette tema.

Vi har generelt god plads i børnehaven, fordi vi ikke har så mange børn i Havbrisen. Det betyder, at vi har to tumlerum, hvor vi kan lave organiserede aktiviteter, men hvor også børnene på eget initiativ, kan udfolde sig.

Ét eksempel kunne være, at børnene leger i pudrummet, en foreslår at lave en bane. Dette udvikler sig til at blive en stor forhindringsbane i hele huset, hvor bl.a. borde, stole, bænke og sofa inddrages. Sådant en aktivitet kan vare hele dagen fordi det bliver ved med at udvikle sig. Undervejs i den proces er vi opmærksomme på at bidrage til legen og skabe ny motivation, f.eks. ved at finde ærteposer, der så gør det hele lidt sværere og sjovere.

Et andet eksempel kunne være, at hele garderoben bliver omdannet til et stort spindelvæv, hvor børnene skal begå sig. Den aktivitet bliver senere udvidet med klokker så børnene skal forsøge at komme igennem uden at de giver lyd. Det kræver stor koncentration og god kroppsbevidsthed.

Vi oplever at børnenes engagement stiger når de voksne deltager aktivt. Det er rigtig sjovt og er kendetegnende for den måde vi arbejder på i Havbrisen

Et tredje eksempel kunne være rutinesituationer i garderoben. Her er vi meget opmærksomme på at give børnene den nødvendige tid og opbakning til at "kunne selv". Det kræver bevidsthed fra medarbejdernes side og at vi husker at "sidde lidt på vores hænder" Faktisk i talesætter vi ofte, at denne situation er mindst lige så vigtig som f.eks. dét, at komme afsted på tur.

Et fjerde eksempel kunne være, at børnene selv hælder vand eller mælk op fra små kander. Her sker det at koppen smutter eller at de glemmer at kigge i koppen og blot hælder til kanden er tom. Her mødes de af medarbejdere der siger; " skidt pyt, det kan ske". Herefter guides de til at finde et viskestykke eller noget køkkenrulle og tørrer selv op. Det giver dem en følelse af, at det er ok at lave fejl, det sker der intet ved, men også en følelse af faktisk at være selvstændige og kompetente. Medarbejdere forholder til i ro og stemningen forbliver god og rolig. Har barnet brug for mere hjælp får det naturligvis det, men typisk formår børnene rigtig meget, hvis bare vi giver dem, den fornødne tid.

I Havbrisen bruger vi uderummet i samme grad som inderummet. Det betyder at læringsrummet også her er dynamisk og udvikler sig i samspillet med børnene. Også her er medarbejderne aktive og bevidste om at bidrage med materialer og ideer, som understøtter og udvikler legen. Vi bruger nærområdet med vadehav, diger og marker til at udfordre børnene. Det er med til, at give dem nye sansemotoriske oplevelser og erfaringer.

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag

Som beskrevet ovenfor er udeliv og natur er en stor del af vores hverdag i Havbrisen, og dermed også en del af det pædagogiske læringsmiljø, både hos småbørn og børnehavebørn. Her tænker vi både på vores egen legeplads, sportspladsen, spejderskoven, vadehavet, marker og landlige oplevelser hos de lokale i Ballum.

Vi har en stor naturlig legeplads. Den er ”spændende” forstået på den måde, at den er ”vild” og bidrager til kreativ udfoldelse hvor sanserne virkelig er i spil. Vi har mange spiselige ting på legepladsen. F.eks. Jordbær, stikkelsbær og hindbær. Vi har krydderurter, blomster og rabarber. Børnene bruger alle disse ting, i deres leg, det er med til at stimulere sanserne, men også med til at udvikle legen. Det bruges bl.a. aktivt i vores store udekøkken. Legepladsen er en stor sansehøve.

I Havbrisen har vi mange muligheder for at finde insekter, smådyr og kigge på fugle. Vi har kaniner, vinbjergsnegle der overvintre, insekthotel, men også fuglehuse, hvor der er megen aktivitet. Der er god plads til at børnene kan udfolde sig og vi ser legepladsen som et vigtigt læringsrum, der giver plads til sansning, bevægelse, fantasi og kreativitet. Vigtigst af alt er, at børn først og fremmest skal have direkte, håndgribeli-

ge og konkrete erfaringer i og med naturen, det er der de lærer og erfarer.

Vi er opmærksomme på vores rolle og det, at bidrage til at børn får en sund tilknytning til natur og udeliv. Det kræver personale, der udviser oprigtig lyst og nysgerrighed. I Havbrisen er vi nysgerrige sammen med børnene. Det skaber stort engagement, nye erkendelser og læring hos både børn og det pædagogiske personale.

I uderummet foregår flere typer af leg og læring. Det er korte spontane lege og læringsrum som opstår i forbindelse med et barns undren eller egne spørgsmål, "hvor mange ben har en bænkebidder?", "hvorfor løber vandet den vej?", hvor kommer vinden fra? osv. Og læringsrum som børnene fordyber sig i, i længere perioder. F.eks. i vandpytten, sneen, planterne og "madlavning" i udekøkkenet, hulebyggeri eller bilbaner. Vores uderum giver plads og indbyder til forskellige aktivitetsniveauer f.eks. risikofyldt leg og stille og fordybende lege.

Vi har udedepot med mange forskellige materialer, såsom brædder, spande, snor, dolke, net, sakse, tusser, bålting, værktøj, kogler, sten osv. Det gør det nemmere for os, at understøtte en leg, men giver også børnene flere muligheder og bidrager til kreativitet. Generelt er vore uderum meget dynamisk og ikke en typisk Kompan legeplads. Vi vil hellere have en masse forskellige materialer, som giver os mulighed for at udvikle og forandre læringsrummet.

På den måde kan vi skabe noget sammen og det udfordrer alles kreativitet og fantasi.

3 "dinoer" kan hurtigt forvandle sandkassen til et stort dinoland, med vandhul og "ukrudtstræer"

Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Det pædagogiske læringsmiljø skal give mulighed for både kulturelle indtryk og udtryk. Kulturelle indtryk er børns egne oplevelser bl.a. med sang, musik og litteratur. Det kan være et teaterstykke, at høre musik, og højtlesning. Kulturelle udtryk indeholder børns egen skabende og eksperimenterende praksis, det kan f.eks. være at male, tegne, tage billeder med iPad, bygge, lave perleplader, sy osv.

Læringsmiljøet skal også være et demokratisk fællesskab, der sikrer deltagelsesmuligheder for alle børn og hvor børnene oplever at være en aktiv del af beslutningsprocesser. Børn skal have mulighed for at skabe egen mening og indhold i hverdagen og de skal mødes med nysgerrighed og respekt.

I Havbrisen har børnene rig mulighed for at udfolde sig kreativt og på eget initiativ. Her er ALT til gængeligt. F.eks. karton, maling, sakse, limpistoler, glipper, perler, pailletter og emballage fra alverdens forskellige ting. Mangler børnene noget, ved de hvor det er og går gerne selv i depotet. Vores tætte relationer og nærhed omkring børnene, betyder høj grad af tillid til hinanden, men også et ejerskab fra alle. Det betyder at alle tager ansvar for at passe på tingene, men også, at mange bidrager med ”gode ting”, hjemme fra, til kreative processer.

Børnene er meget kreative og virkelig gode til at udtrykke sig i forskellige materialer. Nogle gange får det lov at blive i børnehaven, men rigtig tit vil de bare gerne have det med hjem.

Det er ret tydeligt, at det er processen der er det vigtigste. F.eks. kan de bruge en hel formiddag på at byg-

ge et parkeringshus, men når det så er færdigt, er det ikke lige så spændende længere.

Vi holder samling, hvor vi er fælles om at synge, lege, fjerne, lege med sproget osv. Vi tæller børnene og snakker om, hvilke børn og voksne der mangler, om de har fri eller er syge. Dette gør vi for at børnene får en øget bevidsthed om fællesskabet. Samlingen skal være en positiv oplevelse for alle børn, vi prøver at motivere børnene til at deltage og være aktive i samlingen, med en bevidsthed om, at børn har forskellige forudsætninger for at deltage i fællesskabet, og at man derfor deltager på forskellige måder.

Vi har forskellige traditioner i løbet af året. Dog traditioner som bliver tilpasset den aktuelle børnegruppe og justeret år for år eller fra gang til gang. Vi er blevet bedre til at spørge hinanden, *hvorfor vi gør det?*. Det mener vi er vigtigt, for at bevare en bevidsthed om børneperspektivet og fagligheden, men også for at give børnene muligheden for at præge traditionen.

Vi deltager i musik og teater, når det er muligt, men vil gerne være bedre til at gå på biblioteket eller museer. Men kvag vores beliggenhed, er vi lidt begrænsede. I hvert fald kræver det en del planlægning, men også god tid.

I Havbrisen er udklædningstøj og musik til gængeligt, men vi ønsker at udvikle vores musiske læringsrum. Derfor vil vi gerne i gang sætte en proces, hvor alle medarbejdere, men også børn skal involveres. Vi vil gerne skubbe til kreativitet og skabe ny udfoldelsesmulighed.

I arbejdet med den styrkede læreplan er vi blevet bevidste om, at det ikke er et fokus vi har haft og det vil vi gerne ændre på.

Vi arbejder opmærksomt med at tale med børnene om deres kultur, familie og vaner. Madpakker er forskellige, traditioner er forskellige, sprog er forskelligt og familier er forskellige. Vi hjælper børnene ved at sætte ord på og tage os tid til at tale omkring denne forskellighed og hvorfor det er som det er. Børnene er aktive og bidrager til indholdet. Typisk er det børnenes undringer, der giver anledning til disse snakke

Når vi arbejder med forskellige temaer, også dette, står det altid på et fundament, nemlig det pædagogiske grundlag. Vores praksis er og skal være kendetegnet ved en professionel tilgang, og en være - og forholdemåde der understøtter de tidligere beskrevne dele i grundlaget. Vores opgave i dagligdagen er derfor løbende, at reflektere og evaluere vores praksis. På den måde holder vi hinanden oppe på det vi vil og det vi skal.

Selvom vi måtte have fokus på et tema, er det ikke muligt at arbejde isoleret med dette. Øvrige temaer i lærerplanen vil altid gribe ind i og understøtte hinanden. Også derfor har vi netop fokus på at kigge på vore læringsmiljøer. Tilbyder de variationer og kommer de løbende omkring alle temaer eller skal vi i en periode skærpe vores fokus og ændre/tilføje noget i vores lege og læringsmiljøerne. Når vi gør det, oplever vi, at børnenes interesser naturligt øges, nysgerrighed vækkes og udvikling sker.

Evalueringsskultur

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringsskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringsspraksis i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Hvordan skaber vi en evalueringsskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

Her kan I kort beskrive jeres arbejde med at etablere en evalueringsskultur som en del af det daglige pædagogiske arbejde. I kan fx beskrive, hvordan I arbejder systematisk med evaluering, om I arbejder med særlige metoder, om I arbejder eksperimenterende eller undersøgende med et særligt fokus, samt hvordan, hvor ofte og i hvilke fora I drøfter og reflekterer over jeres pædagogiske praksis mv.

Det er klart, i en pædagogisk praksis, at der løbende laves justeringer ud fra faglige refleksioner, over og i praksis. Det er vi super gode til. Vi er gode til at spotte, når tingene ikke giver mening eller fungerer som tænkt, for dernæst at ændre det.

I Havbrisen er vi blevet mere beviste om, at få beskrevet nye tiltag. Det giver os mulighed for systematisk at følge op og evaluere. Dette er med til at fastholde aftaler og mål. Vi bruger bl.a. 3 trins evalueringssmetoden og sikrer på den måde en dynamisk proces.

Der ud over, aftaler vi fra møde til møde, hvilke opmærksomhedspunkter vi har og ud fra det laver vi små skriftlige observationer, som kan drøftes til næstkommende møde. Dette er med til at skabe fokus, refleksion og udvikling i vores praksis.

Vi arbejder med Tønder kommunes leveregler, bl.a. ”sig det”, men også med en faglig bevidsthed der gør

at vi gerne vil "forstyrre" hinanden og gøre det bedste for børnene. Derfor arbejder vi bevidst med en åben, ærlig og anerkendende kultur, hvor vi kan undre os sammen. En anden leveregel handler om at "dele sejre", her forstået på den måde, at vi deler de gode historier og fortællinger. F.eks. omkring et barn, hvor en situation eller et samspil lykkedes rigtig godt, hvor andre vil kunne have glæde af denne oplevelse og erfaring.

Vi udarbejder kompetencehjul 2 gange årligt, hvorefter vi ud fra disse data, beslutter hvilke indsatser vi skal have i gang sat og der udarbejdes handleplaner. Efter 6 måneder laves nye vurderinger, hvor det er muligt at se om børnene har profiteret af tiltagende. Denne proces fortsætter

Vi vurderer en gang årligt vores læringsmiljøer vha. selvevalueringsværktøjet i Learnlab

Vi inddrager løbende forældre og børn i form af spørgeskemaer eller interview.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Her kan I fx kort beskrive, hvordan evaluering af læreplanen kan ses i forhold til jeres evalueringskultur i hverdagen.

